

• ऐका. म्हणा. वाचा.

आतां उजाडेल!

खिन्न आंधळा अंधार
आतां ओसरेल पार
लहरींत किरणांची कलाबूत मोहरेल
आतां उजाडेल!

शुभ्र आनंदाच्या लाटा
गात फुटतील आतां
मृदु गळ्यांत खगांच्या किलबिल पालवेल
आतां उजाडेल!

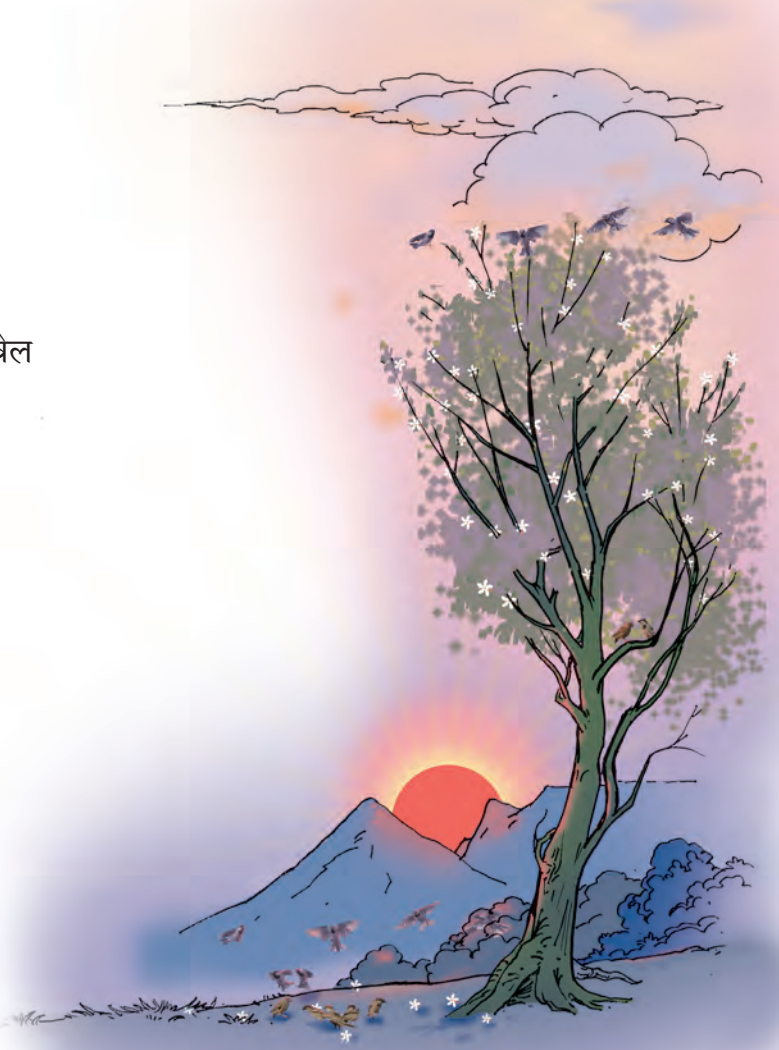
वारा हसेल पर्णांत
मुग्ध हिरवेपर्णांत
गहिवरल्या प्रकाशीं दहिंवर मिसळेल
आतां उजाडेल!

आनंदांत पारिजात
उधळील बरसात
गोड कोंवळा गारवा सुगंधांत थरारेल
आतां उजाडेल!

फुलतील नकळत
कळ्यांतले देवदूत
निळा-सोनेरी गौरव दिशांतून उमलेल
आतां उजाडेल!

निळें आकाश भरून
दाही दिशा उजळून
प्रकाशाचें महादान कणाकणांत स्फुरेल
आतां उजाडेल!

आज सारें भय सरे
उरीं ज्योतिर्मय झरे
पहाटेचा आशीर्वाद प्राणांतून उगवेल
आतां उजाडेल!

मंगेश पाडगांवकर-(१९२९-२०१५) 'धारानृत्य', 'जिप्सी', 'छोरी', 'मीरा', 'सलाम' इत्यादी त्यांचे कवितासंग्रह प्रसिद्ध आहेत. 'आतां उजाडेल!' ही कविता त्यांच्या 'जिप्सी' या कवितासंग्रहातून घेतली आहे.

सूर्य उगवण्याच्या वेळी निसर्गात कोणकोणत्या आनंददायक गोष्टी घडतील, याचे मनोहर चित्र कवीने या कवितेत मांडले आहे.

प्र. १. दोन-तीन ओळींत उत्तरे लिहा.

- (अ) किरणांची कलाबूत कधी मोहरेल असे कवीला वाटते ?
- (आ) आनंदाने मृदू गळ्यात कोण गाणार आहेत ?
- (इ) पानांवर दहिंवर केव्हा हसेल ?
- (ई) गारवा कशामुळे थरारेल ?
- (उ) प्रकाशाचे महादान कोणते ?
- (ऊ) उजाडल्यामुळे कोणते भय संपणार आहे ?

प्र. २. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- (अ) उजाडल्यामुळे निसर्गात कोणकोणत्या घटना घडतील असे कवीला वाटते ?
- (आ) 'पहाटेचा आशीर्वाद प्राणांतून उगवेल' या ओळीचा अर्थ समजावून घेऊन कवी असे का म्हणतात ते सांगा.

प्र. ३. खालील ओळी वाचा. त्याचा अर्थ तुमच्या शब्दांत लिहा.

- (अ) खिन्न आंधळा अंधार आता ओसरेल पार. (इ) आनंदात पारिजात उधळील बरसात.
- (आ) मृदू गळ्यात खगांच्या किलबिल पालवेल. (ई) प्रकाशाचे महादान कणाकणांत स्फुरेल.

प्र. ४. 'आतां उजाडेल !' या कवितेतील एक कडवे दिले आहे ते वाचा. 'आता पाऊस पडेल!' व त्यानंतर काय घडेल याची कल्पना करा. कवितेच्या चार ओळी लिहा.

आतां उजाडेल!	आता पाऊस पडेल!
खिन्न आंधळा अंधार	.....
आतां ओसरेल पार	.....
लहरींत किरणांची कलाबूत मोहरेल	.....
आतां उजाडेल!	.....

प्र. ५. या कवितेत शब्दांना लावलेली विशेषणे लिहा.

- (अ) ..... आनंदाच्या लाटा (इ) ..... गळ्यांत
- (आ) ..... आकाश (ई) ..... गारवा

प्र. ६. दान-महादान यासारखे तुम्हांला माहित असलेले शब्द लिहा.

विचार करून सांगूया.

डेव्हिड संध्याकाळी अभ्यासाला बसला. अचानक वीज गेली. ओह ! आता कसला अभ्यास होतोय. समूहगीतही पाठ करायचे होते. किती अंधार पसरलाय सगळीकडे. सगळंच अडलंय; पण वीज गेली कशी ? सांगा बरे आता डेव्हिड अभ्यास कसा करणार ?

माहिती मिळवूया.

सूर्योदय आणि सूर्यास्तावेळी सूर्य लाल का दिसतो?

पृथ्वीभोवती हवेचे आवरण आहे. त्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात धूलीकण असतात. सूर्योदय आणि सूर्यास्तावेळीही एरवीप्रमाणे सूर्यकिरणे वातावरणांमधून पृथ्वीपर्यंत पोहोचतात. सूर्यकिरणांमधील सात रंगांपैकी लाल आणि नारिंगी रंग सोडून बाकीचे रंग विखुरले जातात; त्यामुळे लाल आणि नारिंगी रंग फक्त पृथ्वीपर्यंत पोहोचू शकतात आणि त्यामुळे सूर्य लाल दिसतो. (सूर्यकिरणांमध्ये ता, ना, पि, हि, नि, पां, जां असे सात रंग समाविष्ट असतात.)

- खालील चौकटीत काही शब्दसमूह लपलेले आहेत ते शोधा व लिहा.

उदा., कान टवकारणे.

पो	व	का	व	रा	बा	व	रा	हो	णे	सा
टा	र	का	न	गो	ष्टी	क	र	णे	आ	रा
त	म	क	वा	ट	ला	व	णे	पा	सु	ब
का	णे	ट	का	वा	व	ज	न	अ	स	णे
व	धु	म	प	ळ	णे	का	का	व	णे	म
ळे	ड	झ	रे	की	अ	स	र	हो	णे	र
ओ	का	डो	भ	क	व	र	दे	णे	क्ष	ग
र	वू	ळ्या	र	र	न	म	णे	म	आ	ळ
ड	न	त	णे	णे	वा	णे	का	न	क	ये
णे	ला	स	मा	न	सी	व	ळ	व	ळ	णे
स	व	ल	त	घे	हो	सं	ता	प	णे	मा
ध	णे	णे	क	र	णे	त	फु	ल	णे	ज

सुविचार.

- (१) प्रगती हे जीवनाचे ध्येय असले तरी गती हा त्याचा आत्मा आहे.
- (२) सत्य, सदाचार, अहिंसा, शांती, भूतदया ही जीवनाची मूल्ये आहेत.
- (३) भविष्य पाहणाऱ्यापेक्षा, जो भविष्य घडवतो त्याचं जीवन कृतार्थ होतं.